

⁸ *Tamás bátya kunyhója.* - Duczynska természetesen nem az írókat becsülte le, arra utalt, hogy történelmi helyzetekben tettekre van szükség, nem szórszálhasogató vitákra. Közben mégis frázisokon veszett össze Károlyival, de nemcsak ő; a tehetetlenség kínzó érzése - miközben a haza sorsa dől el a távolban - váltotta ki a hasonló, nem is ritka, utólag értelmetlennek tűnő emigrációs vitákat.

⁹ L. e kötet 170., 270. sz. levelének jegyzetét.

5. KÁROLYI MIHÁLY SIMON MÓZESHEZ ÉS FELESEGÉHEZ

(London, 1945. január 18.)

Kedves Simonné,

Meg akarom köszönni a karácsonyi csomagot, a sok mindenféle jóval. Nagyon jól esett a figyelmességük.

A sok politikai levélváltás közben soha nem tudtam pontos képet kapni arról, hogy miképpen helyezkedtek el az amerikai életben. Szeretném remélni, hogy nemcsak politikailag, de anyagilag is jól elhelyezkedtek. Ez nagyon fontos, mert hiszen az ember nem igen tud politizálni, ha nem mentes az anyagi gondoktól. Éppen ezért nagyon örülnék, ha alkalomadtán megírná, hogy mint töltötték el az elmúlt két és fél évet. Azt is szeretném tudni, hogy kikkel barátkoztak meg az ottaniak közül. Összebarátkoztak-e Gellért Hugóval,¹ akit rendkívül megbízható, becsületes embernek tartok? Kik azok az amerikaiak, akik a magyar ügy iránt érdeklődést mutatnak? Nagy hiányát érzem annak, hogy nem olvasom az Amerikai Magyar Népszavát. Fontos volna tudnom, hogy ez a szenny-lap miként hempereg át az ellenkező oldalra.

Ami minket illet, másfél év óta egy nagyon kedves, régi házban lakunk a Hampstead Tube Station mellett. Természetesen a háború hatodik évében sok nehézséggel jár a háztartás vezetése. Sajnos legutóbb mindketten betegeskedtünk, de most már jobban vagyunk. Egyébként minden a régi, csak a macska lett más: a szürke megdöglött, és most van helyette egy vörös. A londoni magyar kolónia változatlanul sokat ígér és keveset ad. Ez röviden a mindennapi életről való beszámoló, a többi mind politika

Szívélyesen üdvözlí

Kedves Simon,

dátum nélküli levelét megkaptam. A Bölöni-féle javaslat időközben tárgyalanná lett, mert én nem mehetek át Párizsba. Az összes külföldi magyar szervezetek együttműködését most más alapokon szorgalmazzuk. Bizonyára olvasta a szófiai tanáccsal váltott rádióüzeneteinket. Legutóbbi üzenetünkben leszögeztük elvi állásfoglalásunkat, és ezt a szófiaiak örömmel fogadták. A megoldás most már technikai síkra tevődik át. Bölöniék is bekapcsolódnának a megoldásba, de egyelőre még nem tudjuk, hogy miképpen lehetne egy konferenciát összehívni. Mindenesetre az új magyar helyzet által a kezdeményezés az otthoni Függetlenségi Front kezében van, és lehet, hogy az összes külföldi magyar szervezetek konferenciájára már nem kerül sor. Azonban mindez csak találgatás. Ha valami felmerül, amúgy is sürgönyözünk. Sajnos Párizssal az összeköttetés még nagyon rossz, és megesik, hogy egy levél hat hétig is utazik.

A relief egység ügyében nagyon nehéz innen ítéletet mondanom, mert Jászi és a maga értesítései ellentmondók. Jászi ugyanis azt mondja, hogy a kommunisták a hátuk mögött egyeztek meg a jobboldallal és nagyobb paritást biztosítottak nekik, mint a baloldalnak, Göndöréket beleértve. Ezt sehogyszem tudnám helyeselni és teljesen osztom Jászi nézetét.

Mi egyetértésben akarunk lenni a kommunistákkal, és nem akarunk nekik nehézségeket okozni, de tévesnek tartom, ha a kommunistabarátok azt hiszik, hogy az egység

miatt bevett jobboldaliakat mindenáron fel kell tornáznunk. A megtérteket be lehet venni, de semmi esetre sem szabad nekik mindenütt vezető szerepet biztosítani, és a baloldalt háttérbe szorítani. A baloldalnak az a feladata, hogy a progresszív irányzatot tolja előtérbe. Ha az oroszok az expediency érthető szempontjai miatt fel is használják a jobboldalt, nekünk az egység keretén belül érvényre kell juttatni a baloldal politikai és szociális követeléseit. A magyar jövő szempontjából a nem kommunista, erősen liberális Jászai fontosabb, mint a volt fasiszta Eördögh. Ezért ismételten kérem, hogy ezeket az érveimet figyelembe véve próbáljanak megoldást keresni. Nekem is lépten-nyomon ezekkel a problémákkal vannak nehézségeim. A szenvedélyes átváltozóknak csak azt kell mondani, hogy lassabban az agarakkal. Akik tegnap még minden demokratát leköptek, nem érdemlik meg, hogy nekik csináljunk propagandát. Elégedjenek meg azzal, hogy nem hánytorgatjuk fel nekik a múltat.

Még egyszer köszönöm a küldeményeket.

Szívélyes üdvözzel

PIL 704. f. 342. ó. e. (másodpéldány)

¹ Gellért Hugó amerikai magyar festő és grafikus. Főleg baloldali ihletésű rajzaival, karikatúráival vált ismertté. Mint a KP-hoz közel álló Horthy-ellenes Liga egyik vezetője került szoros kapcsolatba Károlyival 1930-as amerikai körútja során. Később is részt vett a baloldali, antifasiszta mozgalmakban.

6. POLÁNYI KÁROLY KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1945. január 20.)

Mélyen tisztelt Elnök Úr!

E pillanatban vettem Feleségemhez intézett levelét, amelyet az ő felhatalmazásával felbontottam.

Elnök Úr helyesnek látta, hogy engem ignoráljon egy olyan ügyben, amelyben feleségemmel együtt jártam el. Ezt nem a New Democratic Hungary mozgalomra értem, amelynek tagja nem vagyok, hanem azon nagyfontosságú politikai kérdésekre, amelyekben Elnök Úr majdnem találkozásunk óta bizalmával megtisztelt. Ezzel a bizalommal, mint Elnök Úr tudja, én soha vissza nem éltem; amiket Elnök Úr velem bizalmasan közölt, azt még a feleségemnek sem adtam tovább.

Ami Kellermann módszereit illeti, azok sajnos tények, és azokról nekem az Elnökné maga ismételten panaszkodott, míg ő maga azokat távolról sem tagadja, hanem ellenkezőleg, meggyőződéssel védelmezi. Nem első eset, hogy egy elvhű fanatikus megengedhetetlen eszközöket választ. Hogy Elnök Úrnak is vannak tanácsadói, az csak magától értetődik.

Persze egyet sajnálattal elismerek. Maga az a tény, hogy Elnök Úr sértve érezte magát levelem egy fordulata által, bizonyítja, hogy hiba történt. Ezt mélyen fájlalom, de azért hivatkozhatom arra, hogy amikor a legnagyobb közös érdekek védelméről van szó, akkor inkább¹ [sic!] hibázni az igazság durva kimondása, mint a gyáva eltussolás irányában. Eleget szenvedtünk mindannyian ricinusolajos édeskészségetől.

A dolog érdemére térve, személyeknek ehhez persze semmi közük. Elnök Úr politikai vonaláról van szó, amelyről ismételten behatóan beszéltünk. Remélem, hogy e tekintetben áldozatos intervencióm nem volt egészen hiábavaló. Ez a lépés odaadó barátság kifolyása is volt, amely, hiszem és remélem, túl fogja élni ez incidenst. Politikai intervencióra, persze, ezek után magamat feljogosítva nem érzem, és ilyenekkel alkalmatlankodni nem fogok.